

ภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในประเทศไทย*

THE IMAGE OF TRANSGENDER WOMAN IN THAILAND

ณรงค์ อนุรักษ์

Narong Anurak

สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์

Somdech Rungsrisawat

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ

Surasit Vithayarat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suansunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: narong.an@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

สตรีข้ามเพศ (Transgender Woman) ได้รับการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นับเป็นหนึ่งในกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ที่มีบทบาทสำคัญมากกลุ่มหนึ่ง การเกิดมาในเพศสรีระที่ไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของตนเองไม่ได้เริ่มมีในยุคปัจจุบัน แต่มีความเป็นมายาวนาน การเรียกร้องสิทธิที่เท่าเทียมกันกับเพศพื้นฐานเพื่มีการเรียกร้องชัดเจนมากขึ้นภายหลังมีการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างซึ่งเป็นดินแดนในฝันของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ สตรีข้ามเพศที่ปัจจุบันได้รับการยอมรับและมีบทบาททางสังคมเด่นชัดเพิ่มมากขึ้น กอรปกับได้มีการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความลงตัวเหมาะสมรัดกุมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ภาพลักษณ์ของสตรีข้ามเพศในประเทศไทยจะได้รับการยกระดับขึ้นไปไม่ได้ หากกลุ่มสตรีข้ามเพศเองไม่ให้ความร่วมมือในการเสริมสร้างคุณค่าในตัวเอง เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในภาพรวม จนเกิดพื้นที่ทางสังคมที่เหมาะสมของตนเอง ในปัจจุบันภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในประเทศไทยได้รับการยอมรับมากขึ้น อาทิ ภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศที่ได้รับการนำเสนอในสื่อวิทยุโทรทัศน์ แม้ว่าในบางครั้งจะมีการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองในทางลบโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม การสร้างภาพลักษณ์ก็เปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับหรือเป็นการสร้างพื้นที่ความทรงจำให้ประทับอยู่ในจิตใจคน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากกระบวนการความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันที่มีต่อสตรีข้ามเพศในประเทศไทย

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศ, ความหลากหลายทางเพศ, สตรีข้ามเพศ, เพศสภาพ

Abstract

Transgender Woman is an issue that is gaining widespread discussion both in Thailand and abroad. It is one of the most important LGBT people. The birth of sex that doesn't match with your own thoughts doesn't just exist in the present day but has happened for a long time. The claims for equal rights with the base gender have only recently begun to be more explicit after it has been mistreated. Thai society is an open society and it can be said that it is a dream land for the LGBT community. Transgender women are now increasingly recognized and played in a more prominent social role. In addition, the law has been starting to improve continuously to make it more proper and concise. However, the image of transgender women in Thailand can't be elevated. If transgender women themselves do not cooperate in building self-worth. To achieve a good image as a whole. Until the creation of their own suitable social space. Nowadays, the image of transgender women in Thailand is becoming more and more accepted, such as the image of transgender women that has been featured in television media. Although sometimes there is a negative self-image, conscious or not. Image making is like building a social platform for achieve acceptance or to creating a memory space to stay in the mind of people. This is the feeling arising from the process of power relations among the different living groups of transgender women in Thailand.

Keywords: Transgender Woman Image, Sexually Diverse Groups, Transgender Woman, Gender

แนวคิดความหลากหลายทางเพศ

สิ่งมีชีวิตที่เกิดมาต่างมีเพศสรีระ (Sex) เป็นเครื่องกำหนดกลุ่มพื้นฐานทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น เพศชาย และเพศหญิง จากนั้นจะถูกหล่อหลอมโดยสังคมเพื่อให้เพศสรีระทั้งสอง มีเพศภาวะ (Gender) ซึ่งหมายถึง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความเป็นหญิงและความเป็นชายตามที่เกิดมา อย่างไรก็ตามแม้ว่าสังคมจะหล่อหลอมเพศภาวะมาดีแล้วแต่ก็พบได้ว่าในปัจจุบันเพศวิถี (Sexuality) ซึ่งหมายถึง วิถีชีวิตทางเพศที่ถูกหล่อหลอมสร้างจากค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบ วิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก คู่ชีวิตในอุดมคติ และกามกิจ ซึ่งเป็นระบบความคิดและพฤติกรรมที่มีความหมายทางสังคม สัมพันธ์กับมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่กำหนดและสร้างความหมายให้แก่เรื่องเพศในหลากหลายแง่มุม (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) จึงอาจนำมาซึ่ง

ความหลากหลายทางเพศดังที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน ความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ได้แก่ การมีเพศวิถีที่แตกต่างจากเพศวิถีปกติซึ่งได้แก่ เพศชาย หรือเพศหญิง แต่ทั้งเพศชายและเพศหญิงบางส่วนอาจมีความไม่ปกติทางจิตใจและไม่พอใจในเพศวิถีที่ติดตัวมาจึงนำมาซึ่งการเกิดความหลากหลายทางเพศขึ้นได้แก่ เลสเบียน (Lesbian) ชายรักชายหรือเกย์ (GAY) คนรักสองเพศ (Bisexual) และคนข้ามเพศ (UNDP & APTN, 1994)

ความเป็นมาของความหลากหลายทางเพศ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ กล่าวว่า “ความหลากหลายทางเพศ” เป็นความคิดที่ต้องการเปิดพื้นที่ให้กับการแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของสังคม อันถือได้ว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดเชิงบวกทางวิทยาศาสตร์ ที่เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางการแพทย์ หรือนักวิทยาศาสตร์บางกลุ่มเคยกล่าวว่าสิ่งนี้คือความผิดปกติ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558) โดยที่ Ulrichs K. H. เคยกล่าวไว้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ เช่นนี้เกิดขึ้นได้จากฮอร์โมนเพศตรงข้ามที่มีมากเกินไปตั้งแต่กำเนิด ดังเช่น ผู้ชายที่มีจิตใจแบบผู้หญิงหรือมีลักษณะท่าทางเหมือนผู้หญิง ก็เพราะมีฮอร์โมนเพศหญิงมากนั่นเอง โดยผู้ชายที่มีความเป็นผู้หญิงสูงจะถูกเรียกว่า กะเทย ในทางจิตวิทยานั้นกล่าวได้ว่า ความหลากหลายทางเพศเกิดขึ้นจาก “แรงขับ” ทางเพศของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจาก ประสบการณ์ชีวิตในวัยทารก และวัยเด็ก ซึ่งในวัยนี้ มนุษย์จะแสดงความรู้สึกทางเพศที่หลากหลาย ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เมื่อบุคคลเติบโตจนถึงวัยรุ่นพฤติกรรมทางเพศจะเปลี่ยนแปลงไป (Ulrichs K. H., 1994) อย่างไรก็ตาม Ivan C. Z. สรุปไว้ว่า พฤติกรรมรักเพศเดียวกันสามารถพบได้ทั้งในเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งเกิดขึ้นได้ทุกช่วงวัย และความรู้สึกรักชอบเพศเดียวกันมิใช่สิ่งที่ “ผิดปกติ” แต่อย่างใด สามารถพบได้ในหลายวัฒนธรรมตั้งแต่ยุคโบราณมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นพฤติกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเช่นเดียวกับพฤติกรรมแบบอื่น ๆ ที่มนุษย์มี แต่ธรรมชาติมิได้เป็นตัวกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างหากแต่เป็นเพียง “พื้นฐาน” ของการแสดงออกทางพฤติกรรม ส่วนการควบคุมพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์จะมาจากสังคมเป็นสำคัญ เหตุผลจากสองข้อแนวคิดนำมาซึ่งความเข้าใจในพื้นฐานที่มาของความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมได้ว่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นมิใช่สิ่งผิดปกติแต่เกิดขึ้นจากฮอร์โมนที่ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่กำเนิดอันส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องเมื่อเติบโตขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากเติบโตในสังคมใดก็เสี่ยงไม่ได้ที่จะถูกรอบงำด้วยวัฒนธรรมของสังคมนั้นอีกชั้นหนึ่งนั่นเอง (Ivan C. Z., 2008)

กลุ่ม LGBT และการสร้างจุดยืนในสังคม

การเกิดขึ้นของเพศวิถีที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้น แต่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยบรรพกาลโดยค้นพบหลักฐานในพระไตรปิฎกได้กล่าวเรียกคนกลุ่มนี้ว่า บันเตาะ หรือ บันเตาะก์ หรือกะเทย ในปัจจุบัน หรือการค้นพบหลักฐานภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังของ วัดต่าง ๆ ที่แสดงถึงการรักร่วมเพศ เป็นต้น (พระมหาสมเจต สมจารี, 2559) กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ในปัจจุบันมีอยู่อย่างแพร่หลายและพัฒนาการเปิดเผยตัวตน และพัฒนาบทบาทของกลุ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อการยอมรับในวงกว้างของสังคม คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อบทบาททางสังคมที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบัน เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิของคนรักร่วมเพศเริ่มเด่นชัดที่สุด ครั้งแรกตั้งแต่ภาพยนตร์เรื่อง *Philadelphia* ซึ่งพูดถึง ทนายความเกย์คนหนึ่งซึ่งกำลังติดเชื้อเอชไอวีและถูกเลิกจ้างเพราะความรังเกียจและอคติต่อสิ่งที่เขาเป็น อย่างไรก็ตามในที่สุดเขาก็สามารถพิสูจน์ตัวเองและได้รับการยอมรับจากสังคม ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอโดย ทอม แฮงค์ จากภาพยนตร์เรื่องนี้นำมาซึ่งปรากฏการณ์แรก ๆ ในสหรัฐอเมริกาที่ได้เริ่มพูดถึงความเท่าเทียมกันของคนรักร่วมเพศ ก่อนที่จะแผ่ขยายผลไปถึงการเกิดขึ้นของ LGBT ดังเช่นในปัจจุบัน (หนึ่งลมหายใจ, 2551)

จุดกำเนิดของการแสดงจุดยืนของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBT) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในสังคมมากยิ่งขึ้น United Nations Development Programme: แนวคิดไว้ว่ามีต้นกำเนิดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1924 ด้วยการเกิดขึ้นขององค์กรสิทธิมนุษยชนที่ทำงานปกป้องสิทธิของเพศทางเลือกเกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองชิคาโก โดย เฮนรี เกอร์เบอร์ จากนั้นในปี ค.ศ. 1930 ลีลี เอลเบ ชายชาวเดนมาร์ก ผ่าตัดแปลงเพศมาเป็นผู้หญิงได้สำเร็จเป็นคนแรกของโลก ปี ค.ศ. 1969 เกิดเหตุจลาจลที่สโตนวอลล์อินน์ เนื่องจากตำรวจเข้าโจมตีและจับกุมบุคคลที่แต่งตัวไม่ตรงเพศทำให้เกย์และเลสเบี้ยนลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเสรีภาพและเรียกร้องสิทธิทางกฎหมาย จากนั้นในปี ค.ศ. 1970 ไพร์ดพาเหรดจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่นิวยอร์กเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์การจลาจลที่สโตนวอลล์หลังจากผ่านมา 1 ปี ในปี ค.ศ. 1973 สมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกาออกมาประกาศว่าการรักร่วมเพศไม่ใช่โรคทางจิตเวชอีกต่อไป ในปี ค.ศ. 1978 กิลเบิร์ต เบเกอร์ ศิลปินชาวซานฟรานซิสโก ได้ออกแบบธงสีรุ้งเพื่อนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มเพศทางเลือก โดยนำไปใช้ครั้งแรกที่งานพาเหรดเกย์ในนครซานฟรานซิสโก เมื่อปี 1978 ปี ค.ศ. 1997 เอลเลน ดีเจนเนอเรส นักแสดงและพิธีกรชาวอเมริกัน ขึ้นปกนิตยสาร *Time* โดยประกาศชัดเจนหน้าปกว่า ‘Yep, I’m Gay’ ปี ค.ศ. 2000 เนเธอร์แลนด์รับรองให้เพศเดียวกันสมรสกันได้อย่างถูกกฎหมายเป็นประเทศแรกของโลก ปี ค.ศ. 2009 Johanna Sigurdottir ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีของไอซ์แลนด์ โดยเธอกลายเป็นผู้นำประเทศคนแรกของโลกที่เป็นเพศที่สามอย่างเปิดเผยหรือคนเซาเปาลู ประเทศบราซิล จัดงานเกย์ไพร์ดพาเหรด (Gay Pride Parade) ที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ด้วยจำนวนผู้เข้าร่วมกว่า 4 ล้านคน ค.ศ. 2016

เกิดเหตุการณ์กราดยิงที่ไนต์คลับเกย์ในเมืองออร์แลนโด สหรัฐอเมริกา ทำให้มีผู้เสียชีวิต 49 ราย และแฮชแท็ก “#LovesLove” ถูกปลุกขึ้นอย่างกว้างขวางในโซเชียลเน็ตเวิร์ก ในปี ค.ศ.2016 Justin Trudeau เป็นประธานาธิบดีคนแรกที่ยืนร่วมเดินในไพรด์พาเหรด (Pride Parade) ณ เมืองโตรอนโต สหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ. 2017 ได้หวั่นรองรับให้เพศเดียวกัน สมรสกันได้อย่างถูกกฎหมายเป็นประเทศแรกของเอเชีย (วรธรรมน ไตรศักดา, 2560)

สำหรับคำว่า “LGBT” (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) เกิดขึ้นจากคำว่า “LGB” (Lesbian, Gay, Bisexual) แต่ได้มาเพิ่ม “Transgender” เข้าไปภายหลังในปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา หลังจากนั้นก็ได้มีการปรับเพิ่มคำเข้ามาอีก ดังเช่น LGBTQ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer) LGBTI (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex) โดยได้มีการกำหนดธงสัญลักษณ์ของกลุ่มไว้เรียกว่า “ธงสายรุ้ง” (Rainbow Flag) ประกอบด้วยแถบสี 6 สีด้วยกัน ได้แก่ แดง ส้ม เหลือง เขียว น้ำเงิน และม่วง ส่งผลให้อีกหลายกลุ่มก็กำหนดธงสัญลักษณ์กลุ่มตนเองตามมาด้วย ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ธงสายรุ้ง (Rainbow Flag)

ภาพที่ 2 ธงแห่งความภาคภูมิใจ Pride Flags

แนวคิดสตรีข้ามเพศ

“สตรีข้ามเพศ” (Transgender Woman) หมายถึง สตรีที่มีเพศสรีระเป็นชาย แต่มีเพศวิถีเป็นหญิง หรือรู้จักกันในชื่อ กะเทย สาวประเภทสอง ตู้ต หรือแต๊บ เป็นต้น (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) สตรีข้ามเพศ เป็นหนึ่งในกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ที่จัดอยู่ในกลุ่มคนข้ามเพศ (Transgender Woman) โดยเริ่มแรกคนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “กะเทย” (Katheoy) หมายถึง กะเทยแท้ ได้แก่ คนที่มีอวัยวะเพศของทั้งเพศชายและเพศหญิงในร่างกายเดียวกัน แต่ต่อมาคำว่ากะเทยถูกใช้เพื่ออธิบายชายที่รับเอาบทบาทของเพศหญิง (Transgender Woman) มาแสดงออกต่อสังคม ทั้งนี้รวมถึง “กะเทยผมยาว” และ “กะเทยที่แต่งกายเป็นผู้หญิง” เข้าไว้ด้วย (บุษยกร สุริยสาร, 2557) อย่างไรก็ตามความแตกต่างของกลุ่มกะเทยก็ยัง

ถูกพัฒนาขึ้นตามความก้าวหน้าทางการแพทย์ ส่งผลให้เกิดการแบ่งกะเทยออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาวประเภทสอง (Transvestite) ได้แก่กลุ่มที่มีความพึงพอใจในการแต่งกายและปฏิบัติตนเป็นผู้หญิงหรือเรียกอีกอย่างว่ามีความเปี่ยมเบนทางเพศ ในขณะที่อีกกลุ่มได้แก่ กลุ่มสาวเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ (Transsexual) ได้แก่ ผู้ที่มีสภาพจิตใจคล้ายเพศตรงข้าม มีความไม่พึงพอใจในเพศสรีระที่ได้มาโดยธรรมชาติ และอาศัยความก้าวหน้าทางการแพทย์ ในการเปลี่ยนแปลงไปสู่เพศที่เหมาะสมกับตนเองมากกว่า ทำให้เขาได้เป็นในเพศที่ต้องการ ในที่นี้หมายถึงผู้ชายที่เปลี่ยนเป็นผู้หญิง เป็นสำคัญ Anne B. L ได้แยกข้อแตกต่างระหว่าง สาวประเภทสอง (Transvestite) และสาวเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ (Transsexual) ไว้ว่า สาวประเภทสองมีความต้องการแค่ได้สวมใส่เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงก็มีความสุขแล้วและในบางคนอาจมีความสัมพันธ์กับเพศหญิงได้ด้วย ในขณะที่กลุ่มสาวเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ มีความต้องการมากกว่าแค่ได้แต่งกายเป็นหญิงหรือในบางรายอาจลดการแต่งกายเป็นผู้หญิงลงได้บ้างแต่มีความเข้มข้นในเรื่องความต้องการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรือลักษณะทางกายภาพเพื่อให้มีความเป็นผู้หญิงมากขึ้นโดยการใช้ฮอร์โมนบำบัดและการผ่าตัดแปลงเพศ และมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอันเป็นที่รัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในความแตกต่างของคนสองกลุ่มนี้ซึ่งได้แก่ กลุ่มเปลี่ยนแปลงเพศและกลุ่มที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงเพศ คือมีความต้องการที่จะเป็นผู้หญิงเหมือนกันหรือมีความต้องการมีเพศวิถีที่เป็นผู้หญิงเหมือนกัน โดยการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระอาจมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางการเงินด้วยที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งไม่สามารถทำได้ เพราะมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ดังนั้นคำว่าสตรีข้ามเพศจึงไม่ควรจำกัดไว้แค่ผู้เปลี่ยนแปลงเพศวิถีไปแล้วเพียงเท่านั้น (Anne B. L., 1996) แม้ว่า บุษยกร สุริยสาร จะให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึงกลุ่มเปลี่ยนแปลงเพศสรีระแล้วไม่ว่าจะเป็นหน้าอกหรืออวัยวะเพศหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ (บุษยกร สุริยสาร, 2557)

ภาพลักษณ์และการสร้างพื้นที่ทางสังคม

ภาพลักษณ์ (image) หมายถึง แบบจำลองของคนหรือสิ่งของ สิ่งจำลองบุคคลที่เกิดจากสิ่งที่เห็นหรืออย่างที่เป็น รูปลักษณ์ภายนอกของตัวบุคคล สิ่งที่แสดงออกมาผ่านการสัมผัสหรือปรากฏต่อสายตา ภาพในใจหรือสิ่งที่ปรากฏชัดแสดงสังเกตได้โดยง่าย Webster's Third New International Dictionary (จิรายุทธ์ สندا, 2557) ในทางสังคมวิทยา กล่าวว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพสะท้อนที่เป็นนามธรรมภายในจิตใจต่อวัตถุหรือระดับชั้นของสิ่งนั้น ๆ (นัฐกานต์ เครือชัยแก้ว, 2557) จึงอาจเรียกได้ว่า ภาพลักษณ์เป็นภาพที่บุคคลมีอยู่ในใจที่สะท้อนถึงสิ่งต่าง ๆ หรือคน หรือกลุ่มออกมาโดยแยกออกเป็นความสามารถในการเห็นเป็นรูปธรรมและที่เป็นรูปธรรม โดยปัจจัยที่เข้ามากำหนดภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้นได้แก่ 1) เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ภาพลักษณ์ที่จดจำได้นั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น 2) ช่องทางการสื่อสารได้แก่ การส่งสารจากสิ่งหนึ่งมายังตัวเราจะต้องผ่านช่องทางการสื่อสาร

ซึ่งแต่ละช่องทางจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างภาพจำแตกต่างกัน 3) องค์ประกอบเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบทางสังคมและวัฒนธรรมต่างมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราวแตกต่างกัน และ 4) การรับรู้หรือความประทับใจ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้สัมผัสกับทั้งสามด้านก่อนหน้า จึงจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ในด้านนี้ได้ ภาพลักษณ์มีความสำคัญการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก (นันทชา สำโรง, 2552) ไม่ว่าจะต่อตัวบุคคล องค์กรหรือสถาบัน ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายเพียงแต่จะเลื่อนลงหรือชัดเจน ดีหรือเลวเท่านั้น การมีภาพลักษณ์ที่ดีมีความสำคัญมาก โดยภาพลักษณ์ที่ดีของตัวบุคคลจะทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจจึงจะเห็นได้ว่าภาคธุรกิจต่างพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับองค์กรของตนเองกันเป็นจำนวนมาก และสำหรับภาพลักษณ์ของหน่วยงานสถาบันต่าง ๆ ก็จะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือและการยอมรับได้โดยง่าย นั่นเอง

หากพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่า การสร้างภาพลักษณ์ก็เปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ทางสังคมซึ่ง ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์ ได้กล่าวถึงการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ไว้ว่า การสร้างพื้นที่ทางสังคมเป็นการสร้างสัญลักษณ์หรือลักษณะพื้นที่เชิงจินตภาพซึ่งเป็นตัวแทนเชิงจินตภาพเพื่อให้เกิดการยอมรับหรือเป็นการสร้างพื้นที่ความทรงจำให้ประทับอยู่ในจิตใจคน ซึ่งสิ่งนี้คือพื้นที่ทางความรู้สึกอันเกิดจากกระบวนการความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน (ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2559) และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ กล่าวว่า โดยหากคนผู้ใดได้มีพื้นที่ทางสังคมก็เปรียบได้ว่าเป็นผู้ที่คนในสังคมรับรู้และมีภาพจำเกี่ยวกับคนผู้นั้นไม่ว่าจะทางด้านบวกหรือด้านลบก็ตาม หากเป็นด้านบวกก็จะทำให้คนผู้นั้นโด่งดังและเป็นที่ยกย่องทางสังคม แต่หากเป็นด้านลบก็อาจจะส่งผลเสียร้ายแรงได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, 2554) และ จารุวรรณ ขำเพชร ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ทางสังคมไว้ว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) แบบการปฏิบัติการของพื้นที่ หรือการก่อรูปทางสังคมที่มาจากการยึดเหนี่ยวกลมเกลียวกันของสมาชิกและค่อย ๆ เกิดเป็นพื้นที่ทางสังคมอย่างช้า ๆ 2) แบบภาพตัวแทนของพื้นที่ กล่าวคือ ในพื้นที่นั้นมีสิ่งยึดเหนี่ยวที่เป็นตัวนำทำให้เกิดภาพลักษณ์ทั้งนี้สามารถเป็นได้ทั้งบุคคลหรือเครื่องหมายบางประการ และ 3) แบบพื้นที่แห่งภาพตัวแทน ได้แก่ พื้นที่ที่สร้างขึ้นเพื่อปกปิดบางด้านของชีวิตและสังคม เป็นต้น ดังนั้นพื้นที่ทางสังคมจึงถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการแสดงตัวทางสังคมทั้งสำหรับตัวบุคคล ชุมชน หรือองค์กรก็ได้ (จารุวรรณ ขำเพชร, 2555)

กล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์และการสร้างพื้นที่ทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการได้มาซึ่งพื้นที่ทางสังคมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้คนในสังคมได้จดจำภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้น พื้นที่ทางสังคมเปรียบได้กับบทบาทที่เราแสดงออกไปทางสังคมว่าเรามีความถนัดหรือเด่นในด้านใด ส่วนภาพลักษณ์ก็จะทำหน้าที่ในการสร้างภาพจำให้เกิดขึ้นต่อผู้คน

ในสังคมนั้น ๆ นั้นเอง เราจะเห็นได้โดยทั่วไปที่คนมีชื่อเสียงจำนวนมากพยายามที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองในรูปแบบภาพตัวแทน เช่น การเป็นผู้นำในการเรียกร้องสิทธิให้แก่ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายหรือล่วงละเมิด การเป็นผู้นำกลุ่มพิทักษ์สัตว์ เป็นต้น สำหรับสตรีข้ามเพศหลายคนก็ใช้ช่องทางการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้เกิดการยอมรับด้วยเช่นกัน เช่น การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ัญญวารีณ สุชะพิสิษฐ์ นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จดังเช่น แอน จักร (ธัญพร บัวทอง, 2562) หรือ การเป็นนางงาม นักร้องนักแสดงที่มีคุณภาพ อย่างเช่น เงินเงิน บุญสูงเนิน ปอย ตรีชฎา และ ม้า อรณา เป็นต้น (ข้าวสด, 2561)

ภาพลักษณ์และข้อจำกัดต่อสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

ในปัจจุบัน สตรีข้ามเพศในสังคมไทยถือว่าได้ก้าวข้ามช่วงเวลาที่ยากมาได้มากแล้วในอดีต เนื่องด้วยข้อจำกัดทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อที่มีมายาวนาน และสิ่งเหล่านั้นได้หล่อหลอมคนไทยให้มีการยอมรับในเพศชายว่าเป็นผู้นำครอบครัวและเพศหญิงคือแม่บ้าน แต่สำหรับเพศอื่น ๆ กลับกลายเป็นสิ่งที่น่าอับอายและต้องปกปิด ทำให้ครอบครัวที่มีลูกในกลุ่มนี้รู้สึกไม่กล้าสู่หน้าคนในสังคม นำมาซึ่งการกดดันลูกต่อไปอีกชั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จากอดีตจนถึงปัจจุบันแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนไปมากแล้ว พ่อแม่เริ่มยอมรับลูกที่มีความแตกต่างเหล่านั้นได้ เหตุมาจากการต่อสู้อย่างถูกต้องเพื่อเอาชนะใจพ่อแม่ (ณรงค์กรณ รอดทรัพย์, 2555)

มายาคติภายใต้แนวคิดสตรีนิยมและปิตาธิปไตย

สังคมคือสภาพแวดล้อมของการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่ได้ถูกหล่อหลอมภายใต้แนวคิดเดียวที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นแนวปฏิบัติและความเชื่อที่ยากจะเปลี่ยนแปลง ไม่เว้นแม้แต่มโนทัศน์ที่นำมาสู่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างเพศที่พบเห็นได้ทั่วไป (ณรงค์กรณ รอดทรัพย์, 2555) โดยเฉพาะการยกย่องให้เพศชายเป็นใหญ่ในครอบครัวและเพศหญิงเป็นเพียงผู้ตามอันมีต้นกำเนิดมาได้จากหลายสาเหตุแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยนั้นพบว่า แนวคิดนี้น่าจะเกิดขึ้นมาจากอดีตที่ผู้ชายจะทำหน้าที่เป็นนักรบ เป็นผู้ที่มีความแข็งแกร่ง ในขณะที่ผู้หญิงต้องอยู่ในบ้านคอยดูแลพุ่มพักเลี้ยงลูกให้เติบโต (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558) แนวคิดพื้นฐานนี้สามารถนำไปสู่การสร้างมายาคติในด้านบทบาททางเพศว่าผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแกร่งและต้องแสดงอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง (Connell R. W. & Messerschmidt J. W., 2005) มายาคติดังกล่าวส่งผลให้เพศชายกลายเป็นเพศแห่งอำนาจจนบดบังความเป็นชายในมิติอื่น ๆ ไปจนหมดสิ้น เช่น มิติแห่งความอ่อนโยนของเพศชาย หรือมิติแห่งความอ่อนแอ และจัดให้ความอ่อนโยนและอ่อนแอเป็นมายาคติของเพศหญิงเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวนี้นำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างรุนแรงโดยเฉพาะต่อเพศหญิงที่ทำให้รู้สึกได้ว่าถูกกดขี่ข่มเหงและหรือรู้สึกถึงความไม่เสมอภาคจนนำมาสู่การเกิด

แนวคิด “สตรีนิยม” ขึ้นที่มีมาจากการวิเคราะห์ระบบสังคมสามประการได้แก่ 1) การตกผลึกของระบบวิธีคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ “ปิตาธิปไตย” 2) ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย และ 3) พื้นฐานโครงสร้างทางสังคม ซึ่งพบว่าความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเกิดขึ้นทั่วไป เช่น ในสังคมอินเดียที่ผู้หญิงต้องเสียค่าสินสอดให้ฝ่ายชายในพิธีอวะหะหรือในศาสนาอิสลามที่เพศชายสามารถมีภรรยาได้ถึงสี่คน เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามายาคติที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ถูกสร้างมาอย่างยาวนานและในหลักฐานต่าง ๆ ที่พบได้ให้ความสำคัญกับการมีอยู่ของเพศหลักเพียงสองเพศเท่านั้นได้แก่เพศชายและเพศหญิงแม้ว่าจะมีความเหลื่อมล้ำกันทางบทบาทจนเกิดการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ทางสังคมกันก็ตาม สิ่งเหล่านี้ นับเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าเพศอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นนอกเหนือจากเพศสภาพทั้งสองเพศที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ จะยังเป็นเพศที่ต่ำต้อยด้อยค่าลงไปอีกนั่นเอง ดังนั้นการที่จะให้สตรีข้ามเพศขึ้นมามีบทบาททางสังคมและเท่าเทียมกับเพศชายและเพศหญิงจึงอาจมีความยากในการสร้างมายาคติใหม่เพื่อลบล้างมายาคติเดิมออกไปให้ได้นั่นเอง

ภาพลักษณ์ของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

บทบาทของสตรีข้ามเพศในปัจจุบันเริ่มมีพื้นที่ยืนทางสังคมที่เด่นชัดขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ที่น่าสนใจ อาทิ แอน จักรพงษ์ จักรจุฑาธิปดิ์ หนึ่งในสตรีข้ามเพศเจ้าของ บริษัท เจเคเอ็น โกลบอล มีเดีย จำกัด (มหาชน) ผู้ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจได้เปิดเผยเรื่องราวของตนเองไว้ว่า “การที่เราเกิดผิดร่างมันทำให้เราต้องพิสูจน์ตัวเองมากเราอยู่กับคำพูดดูถูกเหยียดหยาม ว่าเป็นตุ๊ดไม่มีวันได้ดี ส่งผลไปถึงพ่อแม่ก็รับไม่ได้ที่ลูกเป็นแบบนี้ ทำให้เราต้องปกปิดตัวเองและทุ่มเททำงานอย่างหนักเพื่อได้ประสบความสำเร็จและเมื่อสำเร็จแล้วถึงได้ออกมายืนตรงนี้ และบอกกับคุณพ่อคุณแม่บอกกับใคร ๆ ได้ว่าเราเป็นผู้หญิงได้ทำให้ร่างกายกับจิตใจมันตรงกัน” (ข่าวสด, 2561) หรือในกรณีของ ปอย ตรีชฎา สตรีข้ามเพศที่เป็นที่รู้จักคนหนึ่งในประเทศไทย ได้พิสูจน์ตัวเองให้สังคมได้เห็นมุมมองของสตรีข้ามเพศที่มีได้มากกว่าความสวยงามนั้นก็คือความมีคุณค่าและการสร้างคุณค่าที่มาจากข้างในอย่างแท้จริง (ท็อปพี แบริดเซอร์, 2561)

อย่างไรก็ตาม การลบภาพจำของคนในสังคมที่ถูกสร้างมาอย่างยาวนานรวมถึงภาพจำใหม่ที่สตรีข้ามเพศหลายคนใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองผิด ๆ ส่งผลให้พื้นที่ทางสังคมของกลุ่มปิดเบือนไปก็ทำได้ยากมากเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมาในสื่อต่าง ๆ มักจะเผยแพร่ภาพลักษณ์ให้กับสตรีข้ามเพศว่าเป็นตัวตลกมีรูปลักษณ์ของความเซ็กซี่ ปลอ่ยเนื้อ ปลอ่ยตัว มีคู่นอนหลายคน ไม่ประสบความสำเร็จในความรัก ไม่มีศักดิ์ศรี และไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ภาพลักษณ์เหล่านี้ไม่ได้ทำให้กลุ่มสตรีข้ามเพศมีคุณค่าเลย แต่กลับกลายเป็นเพศที่สามที่สีในสังคมเด่นชัดมากขึ้นไปอีก นอกจากนั้นยังพบว่ามีภาพยนตร์จำนวนมากไม่ว่าจะเป็น

ภาพยนตร์เรื่องหอแต้วแตก เพลงสุดท้าย สตรีเหล็ก ปล้นนยะ สัตว์ประหลาด The Danish Girl หรือ บิดัฟูล บ็อกเซอร์ เป็นต้นที่ได้พยายามเล่าเรื่องราวของสตรีข้ามเพศที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคมากมายกว่าจะได้รับการยอมรับ สิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะดูเป็นการแก้ภาพลักษณ์แต่ในอีกทางหนึ่งก็ยังเป็นการตอกย้ำภาพลักษณ์เดิมให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้นตามมาด้วย ดังเช่น ผู้กำกับภาพยนตร์ที่พยายามสื่อออกไปว่าการทำหนังเรื่องนี้เพื่อต้องการทลายกำแพงความหลากหลายทางเพศด้วยความเข้าใจผ่านภาพยนตร์ แล้วได้ดีแต่แฝงความเป็นเพศที่หลากหลายออกมายังทำให้คนแบ่งกลุ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ธัญญวริน สุขะพิสิษฐ์, 2004)

ในสังคมไทยแม้ว่าจะได้รับการกล่าวขานปากต่อปากว่าเป็นสวรรค์ของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBT) แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่อีกมาก คทาจุ ครั่งพิบูลย์ ระบุว่าสังคมไทยแม้จะเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศแต่ก็ยังเป็นไปแบบมีเงื่อนไข คนที่กล้าเปิดเผยตัวว่าเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศยังต้องพบกับแรงต้านอีกมากทั้งกับคนที่ไม่สนับสนุนหรือกับบางคนที่ไม่ชอบอัตลักษณ์ทางเพศแบบนี้ ดังเช่น ในแวดวงอาชีพ สังคมไทยยังพบว่ากลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ยังมีปัญหาที่ต้องเผชิญเพื่อเอาชนะข้อยึดติดหรือกฎระเบียบที่แบ่งแยกเพศไว้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการระบุค่านำหน้าเพื่อแสดงเพศสภาพหรือการกำหนดยูนิฟอร์มตามเพศชายและเพศหญิงทำให้คนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) กลายเป็นปัญหาขององค์กรไปความก้าวหน้าหรือการเติบโตในหน้าที่การงานก็ยังเป็นอีกสิ่งที่มีข้อจำกัดอยู่มาก สำหรับในวงการวิชาชีพในประเทศไทยยังมีข้อจำกัด เช่น เมื่ออยู่ในกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBT) ก็จะได้ไม่โอกาสในการอยู่หน้างานเพราะจะสัมพันธ์กับความน่าเชื่อถือขององค์กรจึงมักถูกเก็บไว้เบื้องหลังเสมอ สำหรับอาชีพที่กลายเป็นภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ไปแล้วก็คือ การแสดงโชว์หรือการเล่นตลก ซึ่งได้กลายมาเป็นภาพลักษณ์ที่คนในสังคมจดจำได้และยอมรับไปแล้ว (คทาจุ ครั่งพิบูลย์, 2561)

อาชีพครูหรือผู้สอนก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่พบข้อจำกัดอยู่มากเช่นกันเพราะบางครั้งโรงเรียนไม่ให้การยอมรับเพราะกลัวจะไปเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กนักเรียน หรือผู้ปกครองบางครั้งก็จะต่อต้านและไม่ให้การยอมรับในการแสดงออกของนักเรียนนักศึกษาในบทบาทต่าง ๆ ส่งผลให้ความต้องการการยอมรับมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมักจะยึดมั่นถือมั่นในหน้าที่ที่ได้รับว่าจะต้องขัดเกลาส่งเสริมนักศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีความเชื่อว่าการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) จะทำให้พวกเขาไม่มีที่ยืนที่ดีพอในสังคม จึงสร้างแรงกดดันให้คนกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนที่เอื้อต่อเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นอย่างเคร่งครัด (คทาจุ ครั่งพิบูลย์, 2561)

ในด้านครอบครัวก็ยังเป็นอีกมุมหนึ่งที่สำคัญ เพราะครอบครัวถือเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่ใกล้ชิดที่สุดทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศเกิดแรงกดดันซึ่งสามารถส่งผลได้ทั้งด้านบวกหรือด้านลบ บางคนอาจนำแรงกดดันมาพัฒนาตนเองแต่บางคนอาจนำเอาแรงกดดันมาเก็บไว้จนเกิดเป็นความเครียดและมีอาการทางจิตเกิดขึ้นได้ พ่อแม่บางคนยอมรับลูกตนเอง

ไม่ได้ก็ไล่ออกจากบ้าน หรือบางคนไม่ยอมรับและบังคับให้เขาต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มาเป็นเพศปกติ (บุษยกร สุริยสาร, 2557)

กฎหมายและการเปิดโอกาสทางสังคม

ระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พุทธศักราช 2558 และถือเป็นกฎหมายที่ชัดเจนที่สุดแล้วในการขับเคลื่อนเพื่อการรับรองเพศสถานะทางกฎหมายและการคุ้มครองปกป้องการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมด้วยเหตุแห่งเพศ รวมถึงด้านนโยบายข้อบังคับ ระเบียบและเอกสารต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้วย รวมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ หรือ สทพ. ให้มีหน้าที่ในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (UNDP & APTN, 1994) สำหรับปัญหาที่พบในปัจจุบันได้แก่ 1) ปัญหาการใช้คำนำหน้านาม ที่ยึดเอาเพศสรีระที่เกิดขึ้นมาเป็นฐานและอาจทำให้ผู้แปลงเพศไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร 2) ปัญหาทะเบียนราษฎร์ ตามที่ได้มีการเรียกร้องสิทธิในการขอแก้ไขเพศสำหรับคนอายุ 15 ปีขึ้นไปในที่สุดกฎหมายก็ได้เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีเพศกำกวมตั้งแต่กำเนิดและได้รับการผ่าตัดอวัยวะเพศแล้วสามารถเปลี่ยนคำนำหน้าไป และ 3) ปัญหาบัตรประจำตัวประชาชน ความแตกต่างระหว่างรูปลักษณ์และข้อมูลในบัตรประจำตัวประชาชนทำให้บุคคลข้ามเพศมีความเปราะบางเพราะถูกตีตราอย่างไรก็ตามในความอึดอัดก็ยังมีเพื่อนคลายบ้างในบางมุมดังเช่น ในการคัดเลือกทหาร ที่เริ่มมีการอนุโลมให้กลุ่มแปลงเพศได้รับการยกเว้นได้แล้ว (UNDP & APTN, 1994)

กล่าวได้ว่า กฎหมายและการเปิดโอกาสทางสังคมของสตรีข้ามเพศในสังคมไทยปัจจุบันนั้น กฎหมายไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พุทธศักราช 2558 ที่ให้ความคุ้มครองปกป้องสตรีข้ามเพศ อาทิ การรับรองเพศสถานะตามกฎหมาย การคุ้มครองปกป้องการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมด้วยเหตุแห่งเพศ รวมทั้งมีการกำหนดนโยบาย ข้อบังคับ ระเบียบ และเอกสารต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้สอดคล้องกับกฎหมายข้างต้น เช่น การปรับแก้คำนำหน้านามในข้อมูลทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน การอนุโลมให้กลุ่มแปลงเพศได้รับการยกเว้นในการคัดเลือกทหาร ส่วนในด้านการเปิดโอกาสทางสังคมนั้น ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สทพ.) มีหน้าที่ในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนมีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นต้น

แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในสังคมไทยนั้น มี 2 ประเด็นย่อย คือ 1) การเสริมสร้างคุณค่าในตัวเองของสตรีข้ามเพศ และ 2) การเปิดโอกาสทางสังคม ดังนี้

1. การเสริมสร้างคุณค่าในตัวเองของสตรีข้ามเพศ

จากแนวคิดด้านภาพลักษณ์และการสร้างพื้นที่ทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากสตรีข้ามเพศต้องการพื้นที่ทางสังคมของตนเองและเป็นพื้นที่ที่ทำให้คนจดจำภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองและเกิดการยอมรับได้ในที่สุดนั้น สิ่งเหล่านี้มีจุดเริ่มต้นจากการเสริมสร้างคุณค่าในตัวเองให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การวางตน การรักษานบธรรมนียบประเพณี และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสังคม แทนที่จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ของการเป็นตัวตลกเท่านั้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่า มีสตรีข้ามเพศหลายคนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองแต่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นหากต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกลุ่มสตรีข้ามเพศการรวมพลังกันเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้น อาจเป็นทางออกที่ดีที่สุดเพื่อขับเคลื่อนภาพลักษณ์ของกลุ่มไปพร้อม (ฐิตวิจน์ ทองแก้ว และ พัทธกษี ศิริวงศ์, 2559) กษมา มาตรศรี กล่าวว่า สำหรับตัวอย่างการเสริมสร้างคุณค่าในตัวเองของสตรีข้ามเพศ อาทิ การดูแลอาหารการกิน การออกกำลังกาย การหลีกเลี่ยงสารเสพติด การสร้างเสริมสุขภาพทางจิตใจและอารมณ์ให้เข้มแข็ง การจัดการตนเองและการคงความเป็นผู้หญิง เป็นต้น (กษมา มาตรศรี, 2559)

2. การเปิดโอกาสทางสังคม

การออกกฎหมายพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พุทธศักราช 2558 ได้ส่งผลให้มีการเปิดโอกาสทางสังคมแก่สตรีข้ามเพศในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสทางสังคม หมายถึง การยอมรับในความเป็นสตรีข้ามเพศที่เท่าเทียมกับการยอมรับเพศชายหรือเพศหญิง การถูกปฏิบัติหรือการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในสังคม ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสตรีข้ามเพศในสังคมไทยยังต้องมีระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก ภาครัฐยังสามารถมีส่วนส่งเสริมภาพลักษณ์แก่สตรีข้ามเพศ โดยการกำหนดทิศทางนโยบายในการดูแลสตรีข้ามเพศในฐานะประชาชนกลุ่มหนึ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม นอกจากนั้น สื่อมวลชนก็สามารถมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสทางสังคมให้แก่สตรีข้ามเพศ โดยการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีผ่านสื่อมวลชน (บุษยกร สุริยสาร, 2557)

สรุป

กล่าวได้ว่าภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในประเทศไทยในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต พวกเขามีพื้นที่ยืนทางสังคมที่เด่นชัดขึ้น ได้รับการยอมรับมากขึ้น แม้ว่าในบางครั้งจะมีการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองในทางลบโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ส่งผลให้พื้นที่ทางสังคมของกลุ่มถูกจำกัดตามอง รวมถึงในสื่อต่าง ๆ ที่เผยแพร่ซ้ำ ๆ ในรูปแบบเดิม เช่นบทบาทในภาพยนตร์

หรือละครที่มักเป็นตัวละครมีรูปลักษณ์ของความเชิดชู้ มีคู่นอนหลายคน ไม่ประสบความสำเร็จ
ในความรัก และไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ภาพลักษณ์เหล่านี้ได้ตอกย้ำให้เห็นถึงความแตกต่าง
แปลกแยกตีตราพวกเขาให้ห่างไกลความเท่าเทียม สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ภาพลักษณ์ของสตรีข้าม
เพศได้รับการยอมรับคือ สื่อควรฉายภาพความหลากหลายของการดำเนินชีวิตในแง่มุมอื่น ๆ
ทั้ง สุข เศร้า เหงา รัก คนดี คนเลว ดังเช่นมนุษย์ปุถุชนคนทั่ว ๆ ไปเป็น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. วารสารประชากร
และสังคม, 5(10), 43-66.
- กษมา มาตรศรี. (2559). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของสตรีข้ามเพศหลังผ่าตัดแปลงเพศ. ใน
วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ข้าวสด. (2561). แอน จักรพงษ์ เปลือยชีวิต CEO พันล้าน ตอนอายุ 12 ครูชู้กาม สลบ เลือด
โชก. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1612628
- คทาวุธ ครั่งพิบูลย์. (2561). สังคมไทยยอมรับ LGBT แบบมีเงื่อนไข กำแพงปิดกั้นความ
หลากหลายทางเพศ ในมุมมองของครูเคท. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2562 จาก
<https://thematter.co/pulse/lgbt-inequality-with-krukath/48901>
- จารุวรรณ ขำเพชร. (2555). พื้นที่เมืองและชีวิตของคนในซอยคาวบอย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรายุทธ์ สندا. (2557). ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวและการรับรู้ประชาสัมพันธ์ทาง
การตลาดที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดจันทบุรี. ใน
การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.
- ฐิติวัฒน์ ทองแก้ว และ พัทธกษ ศิริวงศ์. (2559). การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์
ของคนพิการที่ทำงาน ในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม. Veridian E-Journal,
3(2), 1443-1462.
- ณรงค์กร รอดทรัพย์. (2555). ปีตาธิปไตย: ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชาย
หญิงในสังคมเอเชีย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 4(2), 30-46.
- ท้อพีพี แบรดชอว์. (2561). ความสวยที่แท้จริงของผู้หญิงที่โคตรสวย. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน
2562 จาก The Standard Stand Up for the People <https://thestandard.co/poy-treechada-petcharat/>

- ฉัญญวารี สุษะพิสิษฐ์. (2004). ทลายกำแพงความหลากหลายทางเพศ ด้วยความเข้าใจ ผ่านภาพยนตร์ "It Gets Better ไม่ได้ขอให้มารัก". เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก <https://ilaw.or.th/node/4945>
- ฉันทพร บัวทอง. (2562). อนาคตใหม่ ส.ส.ข้ามเพศคนแรกของรัฐสภาไทยกับการแต่งกายตามเพศสภาพและก้าวแรกของความเป็นมนุษย์เท่ากัน. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2562 จาก <http://BBC News Online>
- นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2558). รื้อสร้างมายาคติ : ความเป็นชาย”ในสังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/>
- นัฐกานต์ เครือชัยแก้ว. (2557). การรับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นันทชา ลำโรง. (2552). ทศนคติของผู้ชมที่มีต่อภาพลักษณ์ของกะเทยที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะนักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุษยกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โครงการส่งเสริมสิทธิ ความหลากหลายและความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2554). คนข้ามเพศ: ตัวตนวัฒนธรรมย่อยและพื้นที่ทางสังคม. วารสารดำรงวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 98-125.
- พระมหาสมเจต สมจारी. (2559). บัณฑิตะกับการบรรลุลหรรณชั้นสูงในพุทธศาสนาเถรวาท. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 2(2), 151-165.
- วรรณมน ไตรศักดิ์. (2560). Be Proud รู้จักจุดเริ่มต้นและความหมายของ LGBT Pride เตรียมตัวก่อนไปร่วมงานพาเหรด. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2562 จาก <https://thestandard.co/news-world-come-out-lgbt-pride-before-bangkok-pride-2017>
- หนึ่งลมหายใจ. (2551). Philadelphia : เกย์+เอดส์=อคติ. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2562 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=358065>
- Anne B.L. (1996). Traversing Gender: Cultural Context and Gender Practices. London: Routledge.
- Connell R.W. & Messerschmidt J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. Gender & Society , 19(6), 829-859.

- Ivan C.Z. (2008). Introduction: Havelock Ellis, John Addington Symond and the Construction of Sexual Inversion. New York: Palgrave Macmillan.
- Ulrichs K. H. (1994). The Riddle of Man-Manly Love. NewYork: Prometheus Books.
- UNDP & APTN. (1994). การรับรองเพศสถานะตามกฎหมายในประเทศไทย : การทบทวนกฎหมายและนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.